

Kompartymenty wodne ustroju

Tomasz Irzyniec

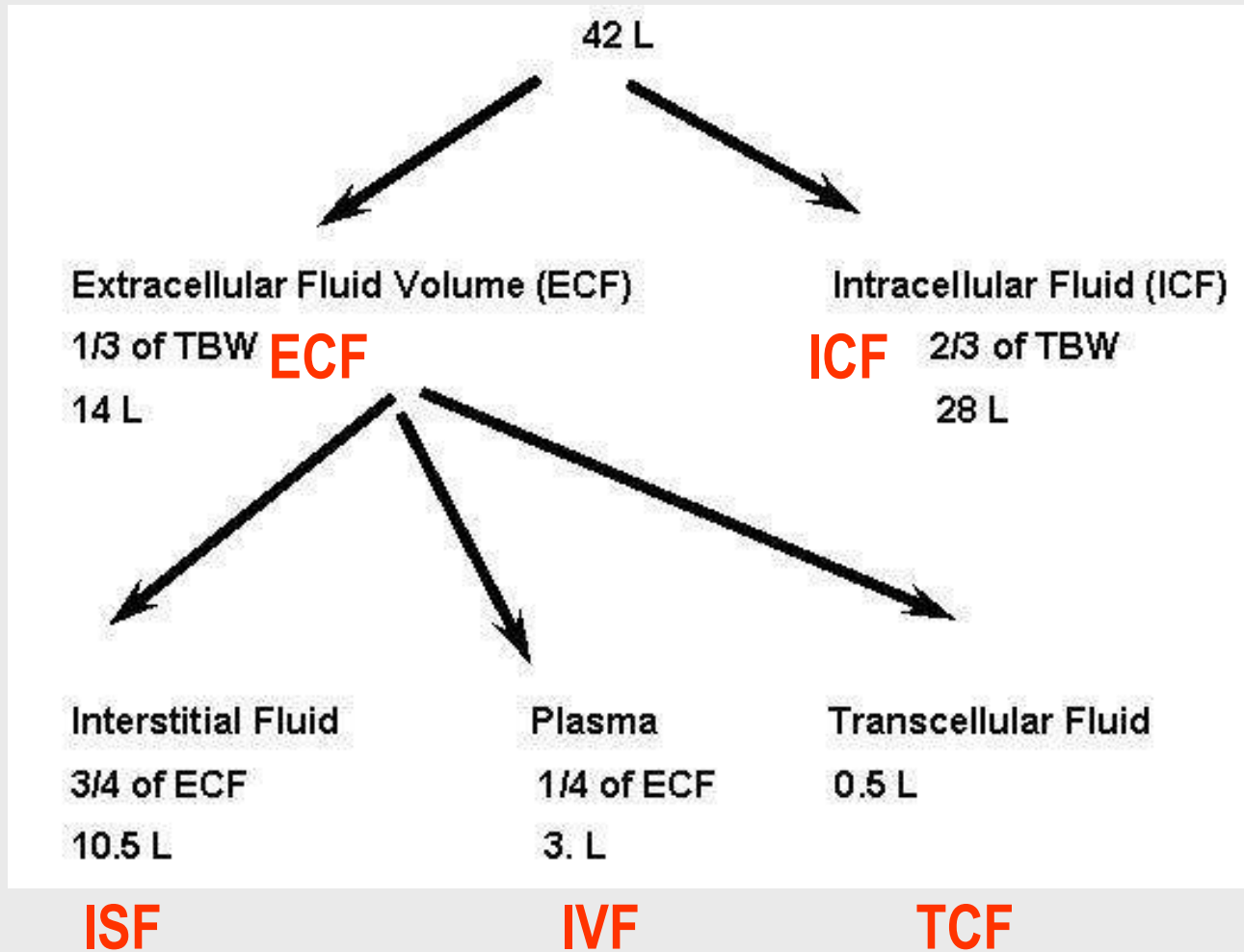
Oddział Nefrologii, Szpital MSWiA Katowice

Zawartość wody w ustroju

- jest funkcją wieku, masy ciała i zawartości tłuszczu
- u dzieci zawartość wody wynosi około **73%** (z uwagi na niską zawartość tłuszczu i relatywnie niską masę ciała),
- u mężczyzn wskaźnik ten wynosi około **60%**, u kobiet zaś **50%** (kobiety mają relatywnie więcej tkanki tłuszczowej i mniej mięśni szkieletowych)
- z wiekiem zawartość wody w ustroju obniża się i w wieku podeszłym wynosi zaledwie **45%**

Kompartmenty wodne

- woda stanowi 45-60% beztłuszczowej masy ciała (↑ u mężczyzn, ↓ u kobiet i osób otyłych)
- płyn pozakomórkowy (**ECF – 1/3**) i wewnątrzkomórkowy (**ICF – 2/3**)
- ECF dzieli się na podkompartmenty: płyn śródmiąższowy (**ISF – 2/3**) i wewnątrznaczyniowy (**IVF – 1/3**)
- istnieje jeszcze tzw. 4 przestrzeń (jelita, płyn mózgowo-rdzeniowy, opłucnowy, osierdziowy) – w stanach zdrowia ta przestrzeń jest nieistotna (**TCF**)

**Total body water volume =
40 L, 60% body weight**

**Extracellular volume =
15 L, 20% body weight**

ECF

ICF

**Intracellular fluid volume =
25 L, 40% body weight**

ISF

**Interstitial fluid
volume = 12 L,
80% of ECF**

ICF

**Plasma
volume =
3 L,
20% of
ECF**

Dystrybucja wody

Zależy od:

- równowagi osmotycznej pomiędzy kompartmentami,
- równania Gibbsa-Donnana (suma produktów rozpuszczalnych jonów po obu stronach półprzepuszczalnej błony musi być taka sama).

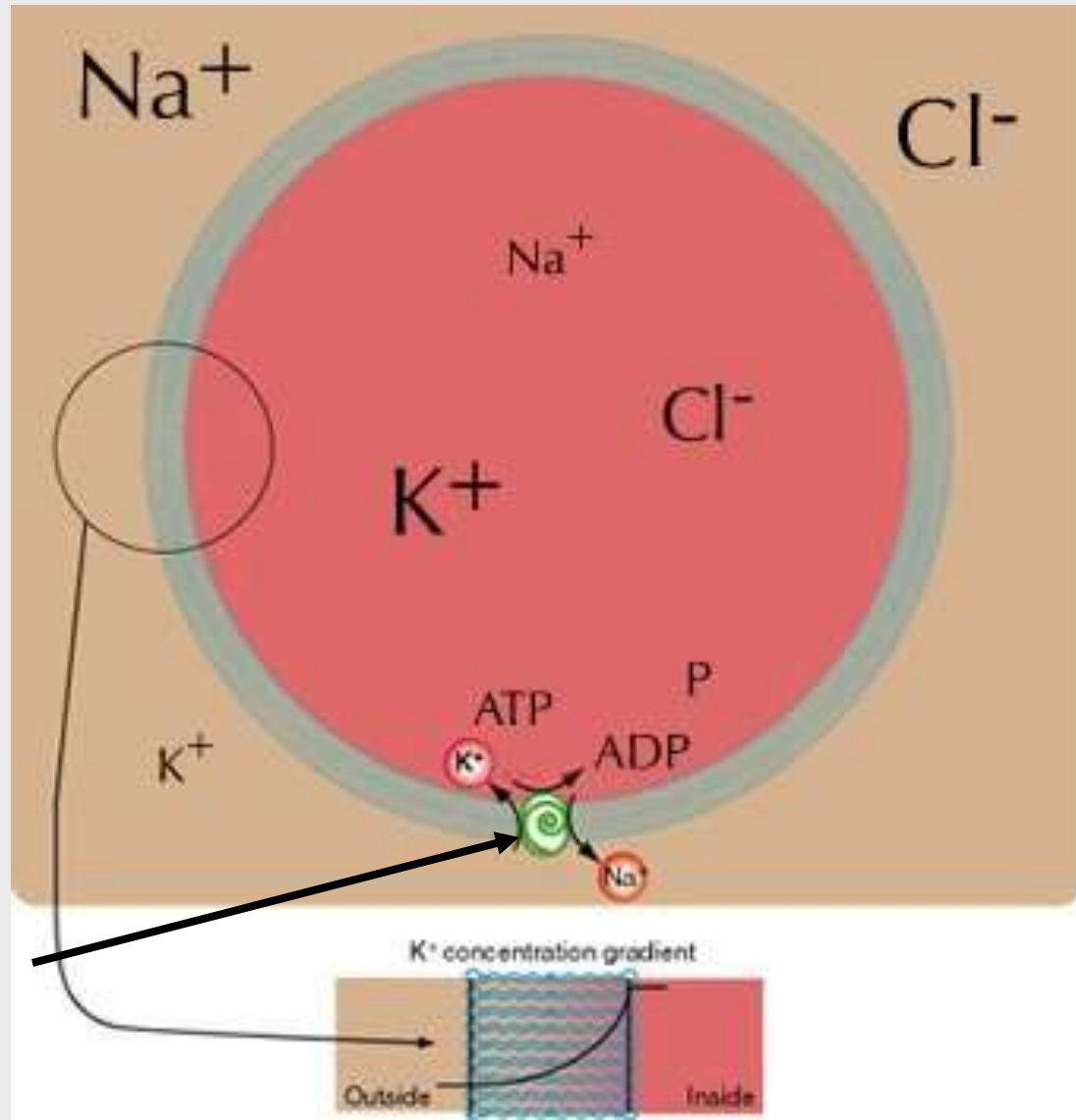
Stąd różnice stężeń, jeżeli jedna strona zawiera źle rozpuszczalne jony.

Skład płynów ustrojowych

- składniki nie będące elektrolitami nie rozpuszczają się w wodzie i nie mają żadnego ładunku elektrycznego
- elektrolity rozpuszczają się w wodzie do jonów i posiadają ładunek elektryczny, mają też większą siłę osmotyczną, ponieważ oddają co najmniej 2 cząsteczki do roztworu
- **w ECF głównym kationem jest sód a głównym anionem są chlorki,**
- **w ICF głównym kationem jest potas a głównym anionem są fosforany**

Skład ICF i ECF jest zupełnie odmienny

- działanie pompy Na^+/K^+
- K^+ to dominujący jon ICF
- Na^+ i Cl^- to dominujące jony ECF

Key to fluids:

■ = Blood plasma

■ = Interstitial fluid

■ = Intracellular fluid

Key to symbols:

Na^+ = Sodium

K^+ = Potassium

Ca^{2+} = Calcium

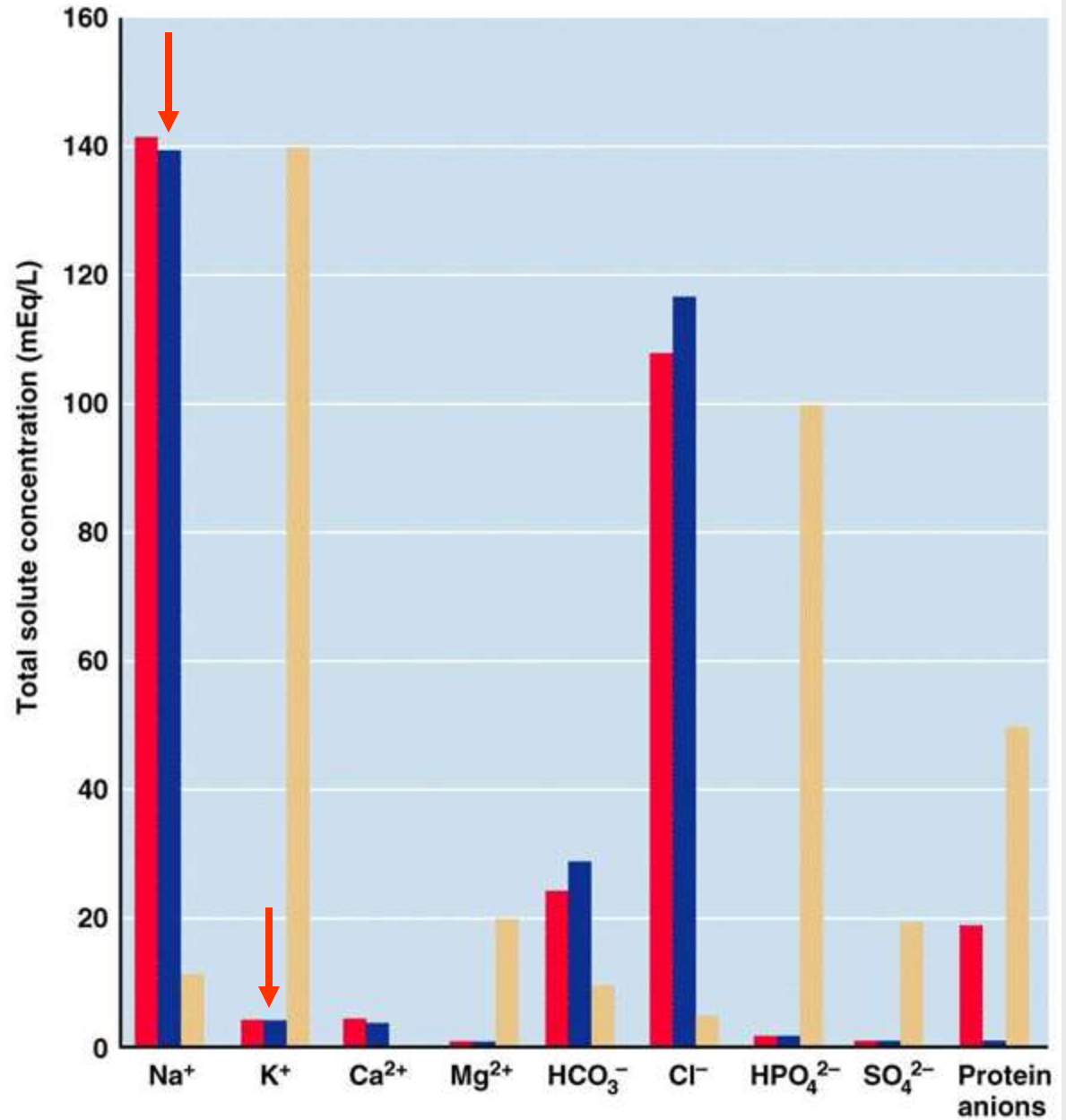
Mg^{2+} = Magnesium

HCO_3^- = Bicarbonate

Cl^- = Chloride

HPO_4^{2-} = Hydrogen phosphate

SO_4^{2-} = Sulfate

Ważne są przesunięcia Na^+

- Objętość ECV jest kontrolowana przez Na^+
- gospodarka Na^+ jest regulowana przez nerki
- **nerkowe oszczędzanie Na^+ jest efektywne**
- **możliwości wydalania Na^+ w nadmiarze są ograniczone**
(ssaki w procesie ewolucji nie były nigdy eksponowane na wysokie poziomy Na^+)

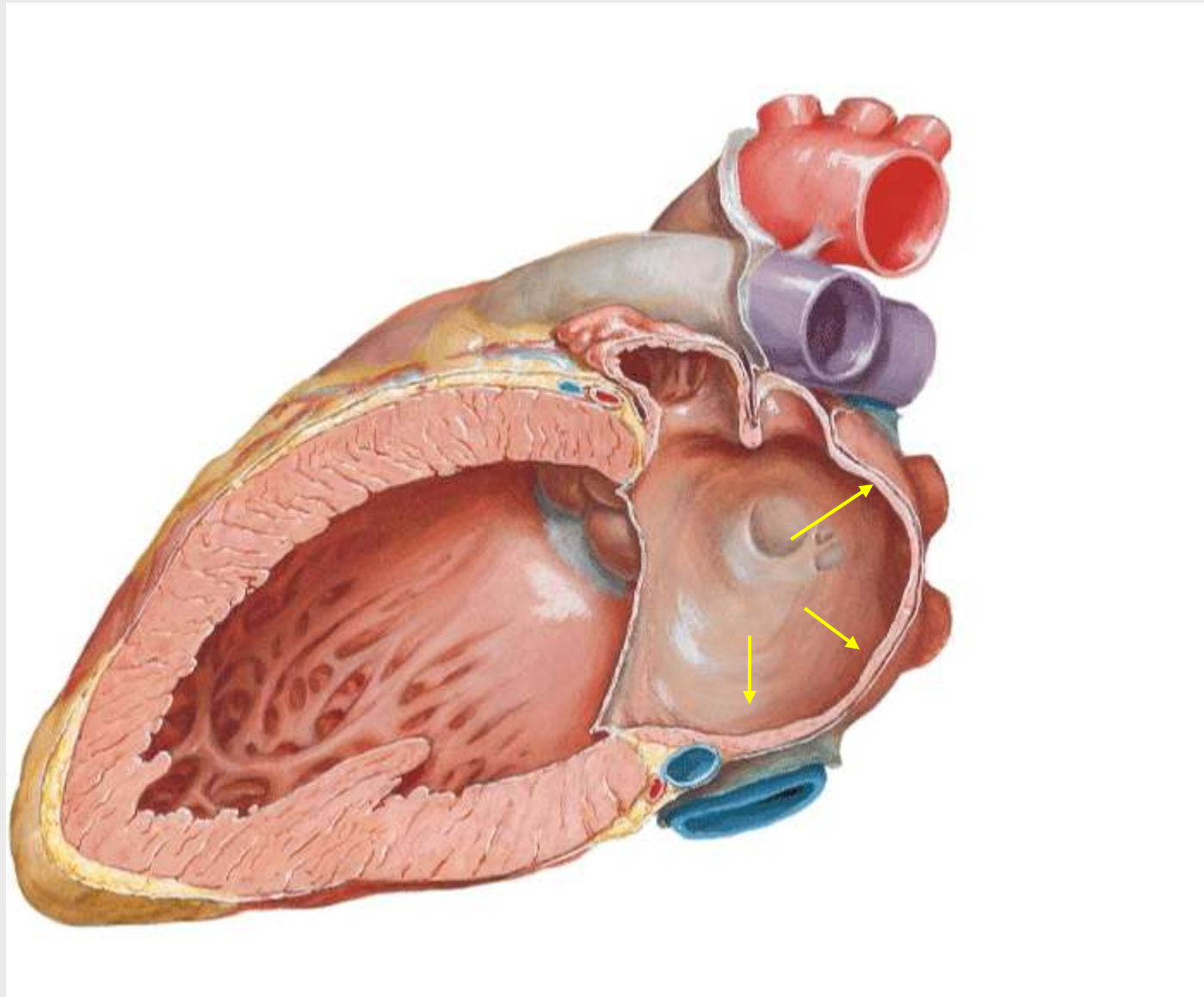
Regulacja wydalania Na^+

- decyduje objętość krwi w łóżysku tętniczym (ABV)
- $\text{ABV} \uparrow = \text{wydalanie } \text{Na}^+ \uparrow$ (max. do 100 mmol/L)
- $\text{ABV} \downarrow = \text{wydalanie } \text{Na}^+ \downarrow$ (nawet do 0)

Regulacja neurohormonalna

- receptory pozanerkowe i nerkowe
- receptory **pozanerkowe** – w lewym przedsionku (ANP), zatoce szyjnej, łuku aorty (zatrzymanie Na^+ i $\uparrow$ aktywności współczulnej)
- receptory **nerkowe** – w ścianach kłębuszków nerkowych (układ RAA)

Przedsionkowy peptyd natriuretyczny (ANP)

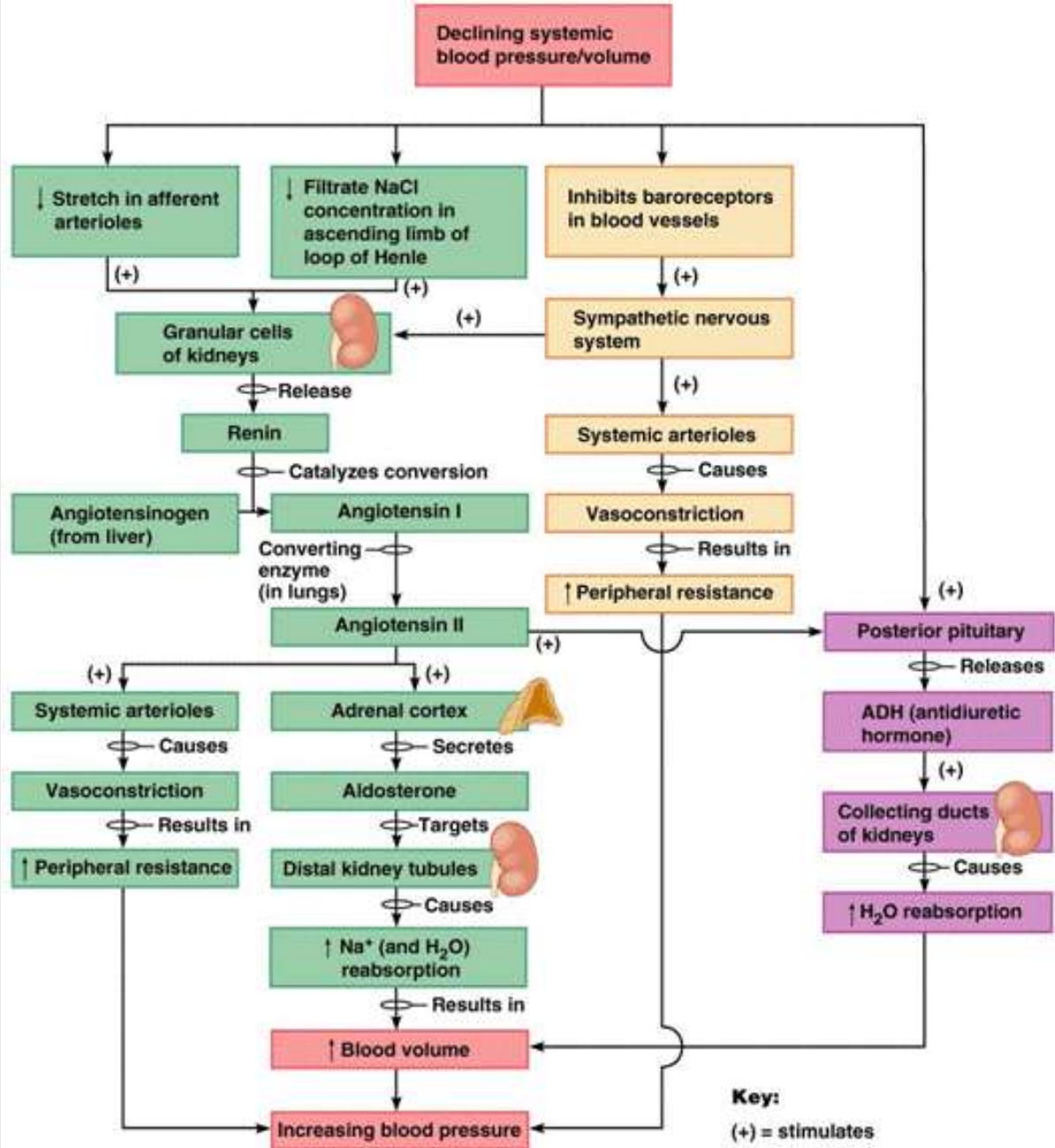

Przedsionkowy peptyd natriuretyczny (ANP)

- hamuje zwrotną reabsorbcję jonów Na^+ i wody w kanalikach zbiorczych nerki i prowadzi do ich $\uparrow$ wydalania z moczem
- wpływa na ukrwienie kłębuszków nerkowych), co wpływa na szybkość filtrowania płynów w nerkach (przyspieszenie produkcji moczu)
- **Efekt = $\uparrow$ diureza i $\uparrow$ wydalanie sodu z moczem**

Aldosteron

- hormon kory nadnerczy
- wzmacnia resorpcję zwrotną Na^+ = hamuje wydzielanie Na^+
- **Spironolakton** (antagonista aldosteronu) pozwala zmniejszyć stężenie aldosteronu we krwi u chorych z nadmiernie aktywowanym układem RAA (niewydolność krążenia, nadciśnienie tętnicze)
- **ACE inhibitory** również wpływają na ten mechanizm

Regulacja nawodnienia

- Pragnienie
- Wewnątrzkomórkowe osmoreceptory (podwzgórze)
- RAA i receptory ciśnieniowe

Hormon antydiuretyczny (ADH)

- Ilość moczu reabsorbowanego w kanalikach zbiorczych jest proporcjonalna do uwalniania ADH
- **wydzielanie ADH niskie** = większość wody w kanalikach zbiorczych nie jest absorbowana, następuje wydzielanie moczu o niskim ciężarze właściwym
- **wydzielanie ADH wysokie** = woda jest absorbowana, objętość moczu zmniejsza się
- wydzielanie ADH regulowane przez podwzgórze w odpowiedzi na zmiany w osmolarności ECF, lub duże zmiany objętości i ciśnienia

Regulacja nawodnienia

- Osmoreceptory (Na^+ w komórce) wpływają na pragnienie i uwalnianie hormonu antydiuretycznego (ADH)
- ADH jest wydzielany przez tylny płat przysadki mózgowej i powoduje zagęszczania moczu poprzez resorpcję wody i Na^+ w kanalikach nerkowych
- Regulacja objętości i regulacja osmolarności funkcjonują niezależnie od siebie, ale oba systemy mogą być aktywowane równocześnie
- Dla organizmu regulacja objętości jest nadrzędna nad regulacją osmolarności

